

УДК 658.64

JEL L830

DOI 10.31375/2226-1915-2022-2-79-88

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН У ВПРОВАДЖЕННІ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ

М.Д. Балджи

д.е.н., професор, професор кафедри
«Підприємництво та туризм»

К.Д. Яслинська

бакалавр спеціальності «Туризм»

Одеський національний морський університет, Одеса, Україна

Анотація. Стаття присвячена вивченню досвіду розвитку екологічного готельного бізнесу європейських країн для можливостей його використання в Україні.

Формування концепції впровадження екологічного готелю спрямовано на якісну систему комфортного життя в гармонії з довкіллям та дозволяє окреслити особливості функціонування екологічного готелю.

Останні включають: систему збереження ресурсів; використання альтернативних джерел енергії; мінімізації хімічних реагентів, що використовуються; застосування бактеріцидних методів, що розкладають бруд та відходи; зменшення чи унеможливлення використання алергенів; якісна утилізація відходів та сміття; застосування повністю замкнених систем для регенерації води і повітря; організація харчування з залученням сертифікованих продуктів та очищеної води.

Суттєвим для екоготелів виступає дизайн, який базується на використанні «природних» кольорів та матеріалів вторинної переробки. Унікальним підходом є дотримання філософії відмови від електронних пристроїв.

Проаналізована міжнародна програма добровільної екологічної сертифікації підприємств готельного бізнесу «Green Key» та діяльність асоціації BIO HOTELS, досвід яких доречно використовувати в готельно-ресторанному бізнесі України.

Розглянуто створення асоціацій підприємств готельної сфери та можливість створення таких об'єднань в Україні.

Ключові слова: екологічний готельний бізнес, екологічні готелі, еко-маркування, екологічна сертифікація, кліматичний баланс, асоціація готельних підприємств.

UDC 658.64

JEL L830

DOI 10.31375/2226-1915-2022-2-79-88

EXPERIENCE OF EUROPEAN COUNTRIES IN IMPLEMENTING
ECOLOGICAL INNOVATIONS IN THE HOTEL BUSINESS

Maryna Baldzhy

DSc (Econ.), Professor, Professor
of Department «Entrepreneurship and tourism»

Kseniia Yaslynska

Bachelor of Tourism

Odessa National Maritime University, Odessa, Ukraine

Abstract. *The article is devoted to the study of the experience to develop the ecological hotel business in European countries on the possibilities of its use in Ukraine.*

The formation of ecological hotels concept is aimed at a quality system of comfortable living in harmony with the environment and allows to outline the features of the ecological hotel. These features include: a system for saving resources; use of alternative energy sources; minimization of chemical reagents used; application of bactericidal methods that decompose dirt and waste; reducing or preventing the use of allergens; high-quality utilization of waste and garbage; use of completely closed systems for water and air regeneration; catering with certified products and purified water. The interior design of ecological hotels, which is based on the use of «natural» colors and recycled materials, is no exception for eco-hotels. A unique approach is to adhere to the philosophy of abandonment of electronic devices. The availability of eco-labels in ecological hotels increases its attractiveness to potential customers, and the use of ecological certification includes the coverage area and objects of certification.

The international program of voluntary environmental certification of hotel business enterprises «Green Key» and the activities of the association BIO HOTELS, whose experience is appropriate to use in the hotel and restaurant business of Ukraine, are analyzed. The advantages of the latter are determined: construction biology and use of natural building materials; regionality and seasonality of organic products; availability of certified organic and natural cosmetics and hygiene products only; complete waste recycling; exclusion of plastic use; environmental electri-city; availability of electronic charging stations for electric vehicles. To support environmentally sound operation, the independent experts carry out the inspection and draw up a climate balance sheet, in which the company's own CO₂ emissions are recorded. The association aims to define its climate-positive activities, combined with common goals and ideas. Promoting the idea of environmentally friendly organic origin and living in accordance with this goal distinguishes BIO HOTELS among other associations that exist in Europe.

The environmental field covers all spheres of life and business in Europe, and trends in this development are rapidly supported by Ukrainian hospitality enterprises. The creation of hotel enterprises' associations and the possibility of creating such associations in Ukraine are considered.

Keywords: *ecological hotel business, ecological hotels, eco-labeling, ecological certification, climate balance, association of hotel enterprises.*

Постановка проблеми. Орієнтація на екологічність стала одним з найбільш розповсюджених трендів в бізнесі за останні десятиріччя. Для розвитку екологічних напрямів в економіці існує безліч передумов. Забруднення довкілля та погіршення умов життя призводять до запровадження екологічних стандартів в будь-якій господарській діяльності, повернення уваги до проблем довкілля та залучення до здорового способу життя.

Особливе значення це має для сфери туризму та гостинності, що втілюється в окремому напрямку, а саме – екологічному туризмі. За визначенням ВТО, екологічний туризм включає всі форми природного туризму, для яких головною мотивацією туриста є спостереження та наближення до природи. Також суттєвих екологічних трансформацій зазнав готельний бізнес. В європейських країнах за останні десятиріччя екологізація готелів перетворилася на концепцію діяльності, яка започаткувала створення так званих еко-готелів – сучасного напрямку інновацій у сфері готельного бізнесу. Створення та розвиток еко-готелів виступає новим трендом у функціонуванні сфери готельного господарства. Впровадження екологізації до готельних підприємств сприяє підвищенню їх туристичної привабливості і дає конкурентні переваги на світовому туристичному ринку. Зважаючи на те, що готельний бізнес в Україні знаходиться у постійному розвитку та вже налічує тисячі підприємств, пошук нових шляхів є актуальним та доцільним. І одним з напрямків цих шляхів виступає екологічний.

Огляд останніх досліджень та літератури. Значний внесок у дослідження та вивчення функціонування і перспектив розвитку підприємств готельного господарства зробили такі науковці: С. Байлик, А. Мазаракі, М. Мальська, Г. Мунін, Х. Роглев та ін. Науковці обґрунтовано доводили особливості організації, управління і обслуговування зазначених підприємств; формулювали положення до проектування готелів, роблячи акцент на створення нових, реконструкції і технічного переоснащення діючих об'єктів готельно-ресторанного господарства; розглянули адаптацію підприємств індустрії гостинності до вимог зовнішнього середовища; зроблено сучасні концепції управління готельним комплексом, що базуються на теоретичних і практичних основах теорії управління, що дозволяє орієнтуватись на переваги в управлінні різними підрозділами готельного комплексу і будувати підструктури і колектив, планувати дії відповідно до нових технологій, приймати оптимальні управлінські рішення; простежено міжнародні готельні ланцюги і шляхи використання матеріальних ресурсів у готельному господарстві. Загалом, у вітчизняній літературі, акцент зроблено на управлінські та маркетингові складові розвитку підприємств готельного господарств. Проте, недостатньо уваги приділено вивченню саме екологізації шляхів розвитку у готельно-ресторанному бізнесі в Україні, а саме засобів розміщення клієнтів.

Постановка задачі. Метою даної роботи є дослідження досвіду європейських країн щодо розвитку екологізації готелів та виявленні мож-

ливостей впровадження цього досвіду в Україні.

Основний матеріал дослідження. Готельний бізнес сьогодні – це зростаюча та перспективна галузь економіки. Стабільність доходу, зростання кількості подорожуючих призводять до збільшенні кількості готелів та виникненні нових форм розміщення клієнтів. Поряд з тим, збільшується і негативний внесок готельного господарства у забруднення навколишнього середовища.

Міжнародною природоохоронною організацією було проведено дослідження, в результаті якого з'ясовано, що один готель місткістю 100-150 номерів, у середньому, споживає за тиждень роботи таку саму кількість енергії, як і 100 приватних будинків, а відходів створює набагато більше [4]. Однією з причин такого великого споживання енергії є освітлення 24 год./добу і 7 днів/тиждень. Крім того, велика кількість енергії витрачається на освітлення та опалення порожніх номерів, коридорів та службових приміщень. Колективні засоби розміщення є джерелом утворення великої кількості твердих відходів, у зв'язку з тим, що мило, шампуні та інші предмети гігієни й харчування, які вдома використовуються повторно, у готелі відразу ж викидаються, разом з одноразовою упаковкою. Це викликає суттєві екологічні проблеми за відсутності переробки таких матеріалів.

Міжнародною природоохоронною організацією було проведено дослідження, в результаті якого з'ясовано, що один готель місткістю 100-150 номерів, у середньому, споживає за тиждень роботи таку саму кількість енергії, як і 100 приватних будинків, а

відходів створює набагато більше [4]. Однією з причин такого великого споживання енергії є освітлення 24 год./добу і 7 днів/тиждень. Крім того, велика кількість енергії витрачається на освітлення та опалення порожніх номерів, коридорів та службових приміщень. Колективні засоби розміщення є джерелом утворення великої кількості твердих відходів, у зв'язку з тим, що мило, шампуні та інші предмети гігієни й харчування, які вдома використовуються повторно, у готелі відразу ж викидаються, разом з одноразовою упаковкою. Це викликає суттєві екологічні проблеми за відсутності переробки таких матеріалів.

Важливою умовою залучення туристів є підвищення комфорту в готелі та покращення якості наданих послуг. Зростання міжнародного туристичного ринку висуває підвищені вимоги до виробників послуг у даній сфері. Згідно з дослідженнями готельного сервісу [3] стає вигідним і прибутковим бути місцем, яке прагне зберегти природне середовище.

Важливою умовою залучення туристів є підвищення комфорту в готелі та покращення якості наданих послуг. Зростання міжнародного туристичного ринку висуває підвищені вимоги до виробників послуг у даній сфері. Згідно з дослідженнями готельного сервісу [3] стає вигідним і прибутковим бути місцем, яке прагне зберегти природне середовище.

Провідні експерти готельного ринку відносять екологічну схильність до основних світових тенденцій, які будуть особливо актуальні у найближчому майбутньому. Хоча вже зараз багато відомих світових готель-

них мереж мають власного фахівця з екології [1]. Але в Україні все попереду.

У європейських країнах була сформована концепція екологічного готелю, яка є якісно продуманою системою комфортного життя в гармонії з навколишнім середовищем. Це система концептуально нового погляду на розвиток засобів розміщення, яка дозволяє не тільки піклуватися про природу, а й суттєво знизити витрати виробництва. Незважаючи на те, що концепція все ще знаходиться на стадії формування та доопрацювання, вже зараз можна виділити цілу низку особливостей екологічного готелю.

Насамперед, це продумана система збереження ресурсів та енергії, яка включає жорсткі стандарти економії ресурсів та широке використання альтернативних джерел енергії. Така характеристика пов'язана з активною політикою європейських країн, що спрямована на стимулювання енергозбереження. Багато готелів використовують сонячну енергію як для прямого підігріву води, так і для отримання електричної енергії.

Екологічні готелі намагаються мінімізувати хімічні реагенти, особливо жорсткі, які часто використовуються для прибирання приміщень. У системах очищення та каналізації перевага надається провідним методам з використанням бактерій, що розкладають бруд та відходи. У засобах для чищення обмежують засоби, що містять хлор, тому що вони є алергенами і негативно впливають на навколишнє середовище. Миючі засоби та пральні порошки теж обирають максимально щадні, але, звичайно, при цьому вони мають забезпечити

клас чистоти, притаманний готелю.

Основним пріоритетом є якісна утилізація. Тверді відходи не повинні надходити до навколишнього середовища, тому сміття сортують, пресують та вивозять. Рідкі відходи поміщають у спеціальні ємності та вивозять, або очищують. Найпередовіші еко-готелі рухаються у бік спроб побудови повністю замкнутих систем, де вода і повітря могли б бути регенеровані, що дозволило б будувати подібні готелі в межах природних територій.

Значна кількість еко-готелів розташовується в унікальних природних комплексах, у заповідниках та охоронних зонах. З одного боку, це пов'язано з тим, що саме такі місця залучають людей, яким небайдужа доля природи та її збереження. А, з іншого – такий комплекс мінімально шкодить навколишньому середовищу, що дозволяє зберегти його у первозданній красі. Будівництво звичайного неекологічного готелю в таких місцевостях обмежено вимогами збереження довкілля і часто заборонено.

У екологічних готелях висувають високі вимоги і до організації харчування. У більшості таких готелів намагаються використати екологічно чисту їжу стандартів органічного харчування. Для більш простих готелів це екологічно чисті продукти місцевих виробників, а для готелів більш високого рівня – продукти, що пройшли спеціальну сертифікацію європейських або американських організацій. Важливою є також якість води. Дійсно екологічний готель повинен ретельно стежити за складом води, яку він використовує.

Не існує спеціальних вимог до внутрішнього дизайну екологічних готелів, але, якщо готелі створено за ідеологією екологічності, вони зазвичай оформляються з натуральних матеріалів та у природних відтінках. Як правило, основними кольорами виступають: білий, зелений, сірий, а як додаткові – червоний та помаранчевий. У постільній білизні використовується чиста бавовна, вирощена без застосування хімічних добрив. Ще один суперсучасний тренд – використання у дизайні матеріалів вторинної переробки.

Більшість екологічних готелів, дотримуючись філософії економії енергії, відмовляються від таких звичайних для жителів міст речей, як комп'ютер і телевізор. Це не лише економія, а й спроба відвернути гостей від стресового способу життя в місті і наблизити їх до спокійного та розслаблюючого відпочинку у поєднанні з природою.

Обов'язковою умовою для присвоєння готелю статусу «екологічний» є сертифікація незалежною, третьою, стороною або державою, на території якої він знаходиться [3]. Екологічна сертифікація – це особлива система еко-маркування для підприємств готельного господарства. Еко-маркування об'єкта готельної сфери, часто вказує на відданість його управління цінностям охорони навколишнього середовища та підвищує його привабливість для потенційних клієнтів. Існуючі в даний час екологічні сертифікації прийнято класифікувати за такими ознаками:

1. Територія охоплення: міжнародні (ISSO 14001, EMAS); націо-

нальні («ANAB» у ЄС); регіональні («Blue Angel» у Німеччині).

2. Об'єкт сертифікації: сертифікація товарів («ANAB» у ЄС); сертифікація послуг («Green Globe», «Blue Flag»); змішані (товарів та послуг) (ISO 14001).

На міжнародному готельному ринку з 2002 року існує міжнародна програма добровільної екологічної сертифікації підприємств готельного бізнесу «Green Key», яка є одним з 5 проектів міжнародної недержавної незалежної організації «Foundation for Environmental Education». Відповідно до цієї програми оцінка екологічної діяльності підприємств готельної сфери базується на 12 основних і 60 другорядних критеріях, розроблених міжнародним комітетом, що включає екологічний менеджмент, моніторинг споживання води та енергії, поводження з відходами, підвищення екологічної поінформованості серед персоналу та гостей і т. ін.

На початок 2021 року сертифікацію «Green Key» отримало 2700 готелів, курортів, кемпінгів 56 країнах світу. Українських підприємств готельного господарства, що пройшли екологічну сертифікацію Green Key, близько 10, з них у Київській області – 8.

Серед інших найавторитетніших систем сертифікації готелів необхідно згадати Touristik Union International – TUI (Німеччина), Green Globe (Велика Британія), НАС Green Leaf (Канада). Багато готелів у світі отримують також сертифікацію за стандартом LEED.

Сьогодні еко-готелі стають все більш популярними і зустрічаються в багатьох країнах світу. Частка еко-

готелів у країнах Західної Європи не перевищує 20 % від загальної кількості готелів. Перший екологічний готель відкрився в Мілані – це чотиризірковий готель «Hotel Scala», розташований у семиповерховій будівлі замку, який було збудовано наприкінці XIX ст. Для контролю за температурою повітря та подачею гарячої води в готелі застосовується спеціальна система енергії з використанням відновлюваних джерел [8]. Найкращі еко-готелі світу були відкриті також у Швейцарії, Великобританії, Німеччині, Чехії.

Особливої уваги заслуговує асоціація BIO HOTELS, заснована в 2001 році австрійськими готельєрами. Вони вирішили об'єднати зусилля, щоб запропонувати своїм гостям органічну якість та зробити туризм екологічнішим. Близько 80 готелів у шести європейських країнах зараз входять до групи, від німецьких островів в Північному морі до Альп і середземноморської Греції. Сьогодні BIO HOTELS є найбільш стійким готельним об'єднанням на ринку.

Навіть сьогодні готельєри BIO HOTELS завжди на кілька кроків попереду. У готелях більше не пропонують «тільки» органічні продукти. При покупці продуктів готельєри еко-готелів звертають увагу на регіональність і сезонність. У номерах і в спа-центрі доступна лише сертифікована органічна та натуральна косметика. По можливості скорочуються використання пластику та зменшується кількість відходів. Електрика в готелі екологічна, а деякі також пропонують електронні зарядні станції для електромобілів.

На початку проектування приміщення увага приділяється будівельній біології та природним будівельним матеріалам. Цей стан двічі на рік перевіряють незалежні органи органічного контролю та саме такі особливості забезпечують необхідну прозорість. Крім того, кожні два роки складається кліматичний баланс, у якому реєструється власний викид CO₂ компанії. Постійно намагаючись уникнути та зменшити викиди CO₂, більше половини еко-готелів групи BIO HOTELS уже працюють з нейтральним або позитивним впливом на клімат; тобто вони компенсують викиди CO₂ своїх підприємств.

За словами Ріка Фрідл, генерального директора BIO HOTELS, із зростанням обізнаності про екологічність та захист навколишнього середовища, вимоги до групи готелів також зростають [6]. Окрім загальних стандартів та рекомендацій, окремі органічні готельєри також встановлюють власні цілі. У майбутньому вони мають намір приділяти ще більше уваги регіональності при закупівлі продукції, з меншим трафіком доставки та упаковки.

До 20-річчя BIO HOTELS у 2021 році поставили перед собою амбітну мету: з 2023 року BIO HOTELS стане першою кліматично-позитивною готельною асоціацією. Компанія зазначає, що вони набагато успішніші як група односторонців, ніж окремо та від самого початку всі члени BIO HOTELS були натхненні поширювати ідею екологічно чистого органічного походження та жити відповідно до неї.

Висновки. На основі проведеної оцінки європейського досвіду є

можливість зробити висновок, що на сьогодні екологізація готельної індустрії стрімко розвивається у світі та в Україні, зокрема. Дедалі більше готелів намагаються використовувати екологічно безпечні матеріали в інтер'єрі та обладнанні, застосовувати «безвідходні» технології, екологічно чисті продукти і напої у ресторані. Та на наш погляд, об'єднання готельєрів до асоціацій і груп може дати нові

імпульси для розвитку та впровадження еко-готелів в Україні.

Для деяких готелів нашої країни екологія перетворилася на концепцію їхньої діяльності, а залучення нових підприємств готельного сектора та надання доступу до власного досвіду може вивести процес екологізації готелів на новий рівень, що відповідатиме європейським стандартам.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бортник Л.В., Кузнецова Н.Н. Аналіз впливу процесу глобалізації на розвиток готельного бізнесу України // Сучасні національні економічні моделі: проблеми та перспективи розвитку: Матер. II міжнар. наук.-практ. конф. 5 березня 2010 р. Сімферополь: ВіТроПрінт, 2010. С. 216-220.
2. Іванов А.М. Проблеми екологізації при зонуванні охоронних територій // Економічний простір: Зб. наук. праць. 2011. № 48/1. С.292-301.
3. Кравченко А.І., Басюк Д.І. Особливості організації обслуговування в еко-готелях // Готельно-ресторанний бізнес: інноваційні напрями розвитку: Матер. міжнар. наук.-практ. конф, 25-27 березня 2015 р. К.: Вид-во НУХТ, 2015. С.212-213.
4. Паук О.Є. Інноваційні напрями розвитку готельного господарства України: екологізація засобів розміщення. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 26.2. С.29-32.
5. Шикіна О. В. Тенденції розвитку готельної індустрії Німеччини // Сучасний стан та перспективи розвитку туризму: Матер. міжнар. наук.-практ. конф. 2-4 травня 2018. Чернівці: ПБКФ «Технодрук», 2018. С. 87-89.
6. BIO HOTELS. URL: <https://www.biohotels.info> (дата звернення: 02.05.2022)
7. Мальська М. П., Пандяк І.Г. Готельний бізнес: теорія та практика: підручник. Київ, 2012. 472 с.
8. Роглев Х. Й. Основи готельного менеджменту: Навч. посібник. К.: Кондор, 2005. 405 с.
9. Проектування готелів: Навч. посібник / За ред. А.А. Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 340 с.
10. Dania R., Tiwarib K., Negic P. Ecological approach towards sustainability in hotel industry. Materials Today: Proceedings. Vol. 46. Part 20. 2021. P. 10439-10442. URL: <https://doi.org/10.1016/j.matpr.2020.12.1020>
11. Eric S.W. Chan, Alice H.Y. Hon, Wilco Chan, Fevzi Okumus. What drives employees' intentions to implement green practices in hotels? The role of knowledge, awareness, concern and ecological behaviour. International Journal of Hospitality Management. Vol. 40, July 2014, P. 20-28. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2014.03.001>

12. Deepak Bangwal, Jyotsana Suyal, Rupesh Kumar. Hotel building design, occupants' health and performance in response to COVID 19. *International Journal of Hospitality Management*. Vol. 103, May 2022, 103212. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2022.103212>
13. Kyung Ho Kang, Laura Stein, Cindy Yoonjoung Heo, Seoki Lee. Consumers' willingness to pay for green initiatives of the hotel industry. *International Journal of Hospitality Management*. Vol. 31, Issue 2, June 2012, P. 564-572. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2011.08.001>
14. Абрамова А.Г., Мирошник Ю.А. Еко-тренд в сфері гостинності: економічні та соціальні аспекти. 2020. №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7904>
15. Офіційний сайт міжнародної організації «Green key». URL: <https://www.greenkey.global>

REFERENCES

1. Bortnyk, L.V. & Kuznetsova, N.N.(2010). *Analiz vplyvu protsesu hlobalizatsii na rozvytok hotelnoho biznesu Ukrainy [Analysis of the impact of globalization on the development of Ukrainian hotel business]*. Suchasni natsionalni ekonomichni modeli: problemy ta perspektyvy rozvytku: mater. II mizhnar. nauk.-prakt. konf. 5 bereznia 2010 r. – Modern national economic models: problems and prospects of development: mater. II International scientific-practical conf. March 5, 2010. Simferopol: ViTroPrint, 216-220. [in Ukrainian].
2. Ivanov, A.M. (2011). *Problemy ekolohizatsii pry zonuvanni okhoronnykh terytorii [Problems of greening in the zoning of protected areas]*. Ekonomichniy prostir – Economic space. №48/1. P.292-301. [in Ukrainian].
3. Kravchenko, A.I. & Basiuk, D.I. (2015). *Osoblyvosti orhanizatsii obsluhovuvannia v eko-hoteliakh [Features of the organization of service in eco-hotels]*. Hotelno-restoranni biznes: innovatsiini napriamy rozvytku: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf, 25-27 bereznia 2015 r. – Hotel and restaurant business: innovative directions of development: mater. international scientific-practical Conf, March 25-27, 2015. K.: Vyd-vo NUKhT, 212-213. [in Ukrainian].
4. Pauk, O.Ie. (2016). *Innovatsiini napriamy rozvytku hotelnoho hospodarstva Ukrainy: ekolohizatsiia zasobiv rozmishchennia. [Some Innovative Directions of Hotel Industry Development in Ukraine: Ecologisation of Accommodations]*. Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine. Vyp.26.2. C.29-32. [in Ukrainian].
5. Shykina, O.V. (2018). *Tendentsii rozvytku hotelnoi industrii Nimechchyny [Tendencies of development of the hotel industry of Germany]*. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku turizmu: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. 2-4 travnia 2018 r. Chernivtsi: PVKF «Tekhnodruk». P. 87-89. [in Ukrainian].
6. BIO HOTELS. Retrieved from: <https://www.biohotels.info>.
7. Mal's'ka, M. P. & Pandyak, I.H. (2012). *Hotel'nyy biznes: teoriya ta praktyka [Hotel business]: pidruchnyk*. Kyiv, 472. [in Ukrainian].

8. Rohlyev, K.H. Y. (2005). *Osnovy hotel'noho menedzhmentu [Fundamentals of hotel management]*. Navchal'nyy posibnyk. K.: Kondor, 405. [in Ukrainian].
9. *Proektuvannya hoteliv [Hotel design]: navch. posib. / za red. A.A. Mazarak* (2012). K.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 340. [in Ukrainian].
10. Dania, R., Tiwarib, K. & Negic, P. (2021). *Ecological approach towards sustainability in hotel industry. Materials Today: Proceedings. Vol. 46., Part 20. P. 10439-10442. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.matpr.2020.12.1020> [in English]*.
11. Eric, S.W. Chan, Alice, H.Y. Hon, Wilco, Chan & Fevzi, Okumus (2014). *What drives employees' intentions to implement green practices in hotels? The role of knowledge, awareness, concern and ecological behaviour. International Journal of Hospitality Management. Vol. 40. P. 20-28. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2014.03.001>*.
12. Deepak Bangwal, Jyotsana Suyal & Rupesh Kumar (2022). *Hotel building design, occupants' health and performance in response to COVID 19. International Journal of Hospitality Management. Vol. 103, 103212. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2022.103212>*.
13. Kyung Ho Kang, Laura Stein, Cindy Yoonjoung Heo, Seoki Lee (2012). *Consumers' willingness to pay for green initiatives of the hotel industry. International Journal of Hospitality Management. Vol. 31, Issue 2. P. 564-572. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2011.08.001>*.
14. Abramova A.H. & Myroshnyk YU.A. (2020). *Eko-trend v sferi hostynnosti: ekonomichni ta sotsial'ni aspekty [Eco-trend in the field of hospitality: economic and social aspects]. № 5. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7904> [in Ukrainian]*.
15. *The official site of the International organization «Green key». Retrieved from: <https://www.greenkey.global> [in Ukrainian]*.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2022

Посилання на статтю: Балджи М.Д., Яслинська К.Д. Досвід європейських країн у впровадженні екологічних інновацій в готельному бізнесі // Розвиток методів управління господарювання на транспорті: 36. наук. праць, 2022. № 2 (79). С. 79-88. DOI: 10.31375/2226-1915-2022-2-79-88

Article received 13.05.2022

Reference a JournalArtic: Baldzhy, Maryna & Yaslynska, Kseniia (2022). Experience of European countries in implementing ecological innovations in the hotel business. Development of management and entrepreneurship methods on transport, 2 (79), 79-88. DOI: 10.31375/2226-1915-2022-2-79-88